

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobkyně: **M. K.**, proti žalovanému: **předseda Krajského soudu v Ústí nad Labem**, se sídlem Národního odboje 1274, Ústí nad Labem, o návrhu na vyloučení soudců Krajského soudu v Ústí nad Labem Mgr. Václava Trajera, JUDr. Ivy Kaňákové a JUDr. Dagmar Štullerové z projednávání a rozhodování v řízení o žalobě podané proti rozhodnutí předsedy Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. Spr 1138/2009,

t a k t o :

Soudci Mgr. Václav Trajer, JUDr. Iva Kaňáková a JUDr. Dagmar Štullerová **jsou vyloučeni** z projednávání a rozhodování v řízení o žalobě podané proti rozhodnutí předsedy Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. Spr 1138/2009.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně podala dne 12. 5. 2009 žalobu proti rozhodnutí předsedy Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. Spr 1138/2009, kterým bylo zamítnuto její odvolání proti výzvě k zaplacení nedoplatku na soudním poplatku v náhradní lhůtě ze dne 14. 1. 2008, vydané Okresním soudem v České Lípě pod č. j. 190/2007.

Soudci Krajského soudu v Ústí nad Labem Mgr. Václav Trajer, JUDr. Iva Kaňáková a JUDr. Dagmar Štullerová předložili Nejvyššímu správnímu soudu podle ustanovení § 8 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“) k rozhodnutí otázku, zda jsou vyloučeni z projednání a rozhodnutí této věci s tím, že se cítí být podjatí, jelikož napadené rozhodnutí vydal předseda jejich soudu.

Nejvyšší správní soud posoudil podaný návrh a dospěl k závěru, že je důvodný.

Princip nestranného, nezávislého a spravedlivého rozhodování představuje základní pilíř a předpoklad fungování soudní moci; tento princip jsou proto všichni soudci povinni cítit a naplňovat. Podle ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci mj. i tehdy, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Důvodem vyloučení je tedy taková povaha subjektivního vztahu soudce k věci samé, k účastníkům či jejich zástupcům, která je natolik objektivizovatelná, že lze důvodně pochybovat o soudcově nepodjatosti.

Podle ustanovení § 8 odst. 3 s. ř. s. soudce, který zjistí důvod své podjatosti, oznámí takovou skutečnost předsedovi soudu a v řízení zatím může provést jen takové úkony, které nesou odkladu. Předseda soudu na jeho místo určí podle rozvrhu práce jiného soudce nebo jiný senát. Má-li předseda soudu za to, že není dán důvod podjatosti soudce, nebo týká-li

se věc předsedy soudu, rozhodne o vyloučení Nejvyšší správní soud usnesením, a jde-li o soudce Nejvyššího správního soudu, jiný jeho senát.

Jelikož v daném případě byla podána žaloba brojící proti rozhodnutí předsedy krajského soudu, tj. věc se týká předsedy soudu ve smyslu citovaného ustanovení, je dána pravomoc a příslušnost k rozhodnutí o vyloučení Nejvyššímu správnímu soudu.

Z ustálené judikatury zdejšího soudu a také Ústavního soudu plyne, že nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování námitky podjatosti je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě. Jak se k této otázce vyjádřil Ústavní soud, vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o jeho nepodjatosti; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být (viz nálezy sp. zn. I. ÚS 167/94, sv. 6, nálezy č. 127 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>). Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o této otázce je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem osob zúčastněných na řízení vedou. K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci však může v zásadě dojít teprve tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům, dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebudou moci nebo schopni nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nálezy sp. zn. II. ÚS 105/01, sv. 23, nálezy č. 98 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>).

Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak jak zákon tuto příslušnost stanovil, je tato zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný.

Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 30. 9. 2005, sp. zn. 4 As 14/2004 (www.nssoud.cz) uvedl, že „*integrální součástí práva na spravedlivý (fair) proces tak, jak je vymezeno v čl. 36 odst. 1 Listiny a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy, je garance toho, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce. Nestrannost a nezaujatost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a jednou z hlavních premis důvěry občanů a jiných subjektů práva v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, vyjadřující vnitřní psychický stav soudce k projednávané věci v širším smyslu (zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich právním zástupcům atd.), o nichž je schopen relativně přesně referovat toliko soudce sám. Pouze takto úzce pojímaná kategorie nestrannosti soudce by však v praxi nalezla stěží uplatnění vzhledem k obtížné objektivní přezkoumatelnosti vnitřního rozpoložení soudce. Kategorii nestrannosti je proto třeba vnímat širěji, také v rovině objektivní. Za objektivní ovšem nelze považovat to, jak se nestrannost soudce pouze subjektivně jeví vnějšmu pozorovateli (účastníkovi řízení), nýbrž to, zda reálně neexistují objektivní okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce určitým, nikoliv nezaujatým vztahem k věci disponuje. Vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv pouze na skutečně prokázané podjatosti, ale je dáno již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti (I. ÚS 167/94, Ústavní soud: Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu). Na druhé straně Ústavní soud vyslovil, že subjektivní hledisko účastníků řízení o podjatosti může být podnětem k jejímu zkoumání, rozhodování o této otázce se však musí dít výlučně na základě hlediska objektivního. To znamená, že otázka podjatosti nemůže být postavena nikdy zcela najisto, nelze ovšem vycházet pouze ze subjektivních pochybností osob zúčastněných na řízení, nýbrž i z právního rozboru skutečností, které k těmto pochybnostem vedou (II. ÚS 105/01). Rovněž judikatura Evropského soudu pro lidská práva vychází z dvojího testu nestrannosti soudce: subjektivní test je založen na základě osobního přesvědčení soudce v dané věci, objektivní test sleduje existenci dostatečných záruk, že je možno v tomto ohledu vyloučit jakoukoliv legitimní pochybnost*

(III. ÚS 448/04). Místopředseda krajského soudu je podle § 119 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, orgánem státní správy soudu. Podle § 30 odst. 2 citovaného zákona místopředsedové krajského soudu vykonávají kromě rozhodovací činnosti také státní správu krajského soudu a státní správu okresních soudů, které patří do jeho obvodu, v rozsahu stanoveném tímto zákonem. Podle § 121 odst. 3 citovaného zákona vykonávají místopředsedové krajského soudu státní správu krajského soudu (Městského osudu v Praze a okresních soudů v jeho obvodu v rozsahu určeném předsedou krajského soudu). ... Postavení soudců ve vztahu k místopředsedovi soudu, u něhož sami působí, kdy takový místopředseda může v zákonem stanovených případech vykonávat ve vztahu ke jmenovaným soudcům úkoly státní správy, by mohlo zavdat objektivní pochybnost o nepodjatosti těchto soudců, a to tím spíše, že vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv na skutečně prokázané podjatosti, ale je dáno již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti.“

Lze tak shrnout, že při posouzení otázky podjatosti soudce je třeba akcentovat též tzv. zdání nezávislosti a nestrannosti nejen ve vztahu k účastníkům řízení, nýbrž i ke třetím osobám (z novější judikatury Ústavnímu soudu k tomu viz např. náleze ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 722/05). Takto viděno není vhodné, aby soud rozhodoval o správnosti a zákonnosti postupu a rozhodnutí svého funkcionáře, jelikož tento má (kromě jiného) vůči soudcům určitá potencionální oprávnění (např. právo podat kárnou žalobu), která by ve svém souhrnu zmíněné zdání nezávislosti a nestrannosti mohla narušit.

Za této situace jsou shora označení soudci Krajského soudu v Ústí nad Labem vyloučeni z projednávání a rozhodování v předmětné věci (§ 8 odst. 3 s. ř. s.).

Nad tento rámec je nicméně třeba uvést, že ze stejného důvodu nemohou o dané věci rozhodovat ani ostatní soudci, působící na stejném krajském soudu, a situace je proto daleko příhodněji než vyloučením konkrétních soudců pro podjatost řešitelná postupem podle ustanovení § 9 s. ř. s., tj. přikázáním věci jinému soudu. Tento postup byl ostatně využit i v jiných případech, srovnatelných s tímto, kdy krajský soud přezkoumával postup či rozhodnutí svého předsedy. V tomto směru je však třeba podat samostatný návrh na delegaci s respektováním práv účastníků řízení.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s. a contr.).

V Brně dne 19. května 2010

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu